

Til lovforslag nr. L 105

Folketinget 2011-12

Betænkning afgivet af Kirkeudvalget den 00. maj 2012

2. Udkast

til

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning

(Præsters ret til at undlade at vie to personer af samme køn m.v.)

[af ministeren for ligestilling og kirke (Manu Sareen)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 14. marts 2012 og var til 1. behandling den 20. marts 2012. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Kirkeudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og ministeren for ligestilling og kirke sendte den 18. januar 2012 dette udkast til udvalget, jf. KIU alm. del - bilag 35. Den 14. marts 2012 sendte ministeren for ligestilling og kirke de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Jens Smedegaard Andersen,
Erik Bertelsen,
Riet van Dolderen, Ålsgårde,
Bent Fomsgaard, Ballerup,
Knut Bjarne Jørgensen, Vejle,
Per Ørum Jørgensen,
Fællesskabet Kirkelig Fornyelse,
Andreas Peters-Lehm, Frederikssund,
Mirjam Lumholdt,
Johannes Lee Nielsen, Vestbjerg
Torben Høegh Rask, Kolding,

Ole Villadsen, Haslev,
Ministeren for ligestilling og kirke har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

Deputationer

Endvidere har en gruppe af organister ansat i folkekirken mundtligt over for udvalget redegjort for deres holdning til lovforslaget:

Spørgsmål

Udvalget har stillet 27 spørgsmål til minister for ligestilling og kirke til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. Et af disse spørgsmål er optrykt som bilag i denne betænkning.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

[Udvalget indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*]
Socialdemokraternes, Radikale Venstres, Socialistisk Folkepartis, Enhedslistens og Liberal Alliances medlemmer af udvalget har noteret sig, at der ikke er teologisk enighed om begrebet »ægteskab« blandt folkekirkenes præster og biskopper, hvorfor partierne støtter, at det hjemles ved lov, at præster i folkekirken af samvittighedshensyn kan fritages for at forestå selve vielsen af par af samme køn.

S, RV, SF, EL og LA har med tilfredshed noteret sig, at der er præster i folkekirken, der ønsker at vie par af samme køn, og at der er biskopper, som inden for rammerne af evangelisk – luthersk kristendom (jf. grundlovens § 4), vil udarbejde et vielsesritual, som ministeren for ligestilling og kirke ønsker at indstille til kgl. autorisation.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget, ønsker at pointere, at DF siger ja til L 105, men gør det ikke uden at rette nogle meget kritiske bemærkninger i forhold til forslagens udformning og lovgivningsprocessen. DF mener, at der i forhold til L 105 er tale om en besynderlig form for lovsjusk, hvilket kun kan have sin grund i, at både L 105 og L 106 har skullet hastes igennem.

L 105 drejer sig om præstens frihedsrettigheder i forhold til at kunne sige nej til at vie eller foretage en kirkelig velsignelse af to personer af samme køn. L 105 omhandler altså ikke det homoseksuelle ægteskab, men præstens frihedsrettigheder. Derfor er det også stærkt kritisabelt, at der i L 105 gives en lang teologisk begrundelse for, hvorfor man kan føre det homoseksuelle ægteskab ind i kirken. Det er bare ikke det, som L 105 handler om. Det er også stærkt kritisabelt, at der i lovforslaget tages stilling til biskoppernes udarbejdelse af et ritual, for igen er det ikke det, som loven handler om. L 105 handler udelukkende om præstens ret til at sige nej og altså ikke om det homoseksuelle ægteskab i sig selv. Hovedparten af baggrundsmaterialet og bemærkningerne i L 105 hører med andre ord slet ikke til i L 105, men i L 106, som netop handler om det homoseksuelle ægteskab.

DF finder anledning til helt generelt at kritisere lovforslagets udformning og lovgivningsprocessen. DF er af den opfattelse, at man burde have behandlet det homoseksuelle ægteskab i kirken og præstens frihedsrettigheder i et særskilt lovforslag. På den måde havde man respekteret, at folkekir-

ken ud over at være det danske folks kirke også er et selvstændigt trossamfund og altså ikke blot er en underafdeling af det offentlige forvaltningsvæsen.

I stedet har man valgt 1) at behandle lovgivningen om det homoseksuelle ægteskab i kirken og på rådhuset under et i L 106, ligesom man 2) har valgt at lade social- og integrationsminister Karen Hækkerup fremsætte forslaget. Begge dele har forvirret og forplumret processen. Under 1. behandlingen var det således socialministeren, der svarede på spørgsmål angående det homoseksuelle ægteskab i kirken, ligesom også spørgsmålene mellem 1. og 2. behandling angående det homoseksuelle ægteskab i kirken har skullet rettes til socialministeren. Hvor forplumret og rodet processen har været fremgår tydeligt af, at ministeren for ligestilling og kirke har valgt at indføre en lang teologisk begrundelse for at føre det homoseksuelle ægteskab ind i kirken i L 105, der udelukkende handler om præsters frihedsrettigheder.

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin parti var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen. Der gøres opmærksom på, at et flertal eller et mindretal i udvalget ikke altid vil afspejle et flertal/mindretal ved afstemning i Folketingssalen.

Karen J. Klint (S) fmd. Flemming Møller Mortensen (S) Julie Skovsby (S) Leif Lahn Jensen (S) Ole Hækkerup (S)

Orla Hav (S) Rasmus Horn Langhoff (S) Hans Vestager (RV) Camilla Hersom (RV) Jeppe Mikkelsen (RV)

Pernille Vigsø Bagge (SF) Eigil Andersen (SF) Jørgen Arbo-Bæhr (EL) Rosa Lund (EL) Per Clausen (EL)

Erling Bonnesen (V) Birthe Rønn Hornbech (V) Bertel Haarder (V) Birgitte Josefsen (V) Flemming Damgaard Larsen (V)

Kristian Pihl Lorentzen (V) Søren Pind (V) Hans Christian Schmidt (V) Christian Langballe (DF) Morten Marinus (DF)

Marie Krarup (DF) Søren Espersen (DF) Mette Bock (LA) nfm. Per Stig Møller (KF)

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Liberal Alliance (LA)	9
Socialdemokratiet (S)	44	Det Konservative Folkeparti (KF)	8
Dansk Folkeparti (DF)	22	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Radikale Venstre (RV)	17	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	16	Sambandsflokkurin (SP)	1
Enhedslisten (EL)	12	Javnaðarflokkurin (JF)	1

Oversigt over bilag vedrørende L 105

Bilagsnr.	Titel
	Kopi af L 105 høringsnotat og hørings svar, fra ministeren for ligestilling og kirke
	Kopi af L 105 - Henvendelse af 15. marts 2012 fra Jens Smedegaard Andersen
	Kopi af L 105 - Henvendelse af 13. februar 2012 fra Mirjam Lumholdt
	Kopi af L 105 - Henvendelse af 23/3-12 fra Erik Bertelsen
	Kopi af L 105 - Henvendelse af 25/3-12 fra Ole Villadsen, Haslev
	Henvendelse af 24/3-12 fra Andreas Peters-Lehm, Frederikssund
	Kopi af L 105 - Henvendelse af 20/5-12 fra Fællesskabet Kirkelig Fornyelse
	Henvendelse af 16/5-12 fra Torben Høegh Rask, Kolding
1	Høringsnotat og hørings svar, fra minister for ligestilling og kirke
2	Notat fra indremission
3	Udkast til tidsplan på L 105
4	Henvendelse af 20/3-12 fra Johannes Lee Nielsen, Vestbjerg
5	Henvendelse af 15/3-12 fra Jens Smedegaard Andersen
6	Henvendelse af 13/2-12 fra Mirjam Lumholdt.
7	Henvendelse af 23/3-12 fra Erik Bertelsen
8	Henvendelse af 25/3-12 fra Ole Villadsen, Haslev
9	Henvendelse af 24/3- 12 fra Andreas Peters-Lehm, Frederikssund
10	Henvendelse af 26/3-12 fra Riet van Dolderen, Ålsgårde
11	Henvendelse af 26/3-12 fra Knut Bjarne Jørgensen, Vejle
12	Henvendelse af 27/3-12 fra Bent Fomsgaard, Ballerup
13	Kopi af spørgsmål 1-39 til L 106
14	Henvendelse af 29/3-12 fra Per Ørum Jørgensen
15	Revideret hørings svar på L 106, fra social- og integrationsministeren
16	Hørings svar fra gruppe organister ansat i Folkekirken
17	Henvendelse af 29/3-12 fra Mirjam Lumholdt
18	Henvendelse af 9/4-12 fra Humanistisk Samfund
19	Henvendelse af 11/4-12 fra Jens Smedegaard Andersen
20	Revideret udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
21	Revideret tidsplan for udvalgets behandling af L 106
22	Oplæg og program til Socialudvalgets høring over L 106
23	Revideret tidsplan for udvalgets behandling af L 105
24	Høring om ændring af ægteskabsloven - Ægteskab mellem to personer af samme køn
25	Kopi af L 106 - Henvendelse af 27/4-12 fra Indre Mission og Luthersk Mission
26	Kopi af L 106 - samrådssp. A
27	Kopi af L 106 - spm. 47
28	Kopi af oplæg fra høring om ændring af ægteskabsloven L 106 (Ægteskab mellem to personer af samme køn)
29	Kopi af L 106 - spm. 48-80

- 30 Henvendelse af 20/5- 12 fra Fællesskabet Kirkelig Fornyelse
 31 Henvendelse af 16/5-12 fra Torben Høegh Rask, Kolding
 32 Udkast til betænkning
 33 Kopi af L 106 - spm. 40-46
 34 Kopi af L 106 - spm. 81-86
 35 Kopi af L 106 - svar på spm. 1-30
 36 Kopi af L 106 - svar på spm. 31-60
 37 Kopi af L 106 - svar på spm. 61-80
 38 Kopi af L 106 - svar på spm. 81 og 86

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 105

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om kommentar til henvendelsen af 13/2-12 fra Mirjam Lumholdt, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
2	Spm. om kommentar til henvendelse af 20/3-12 fra Johannes Lee Nielsen, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
3	Spm. om kommentar til henvendelse af 15/3-12 fra Jens Smedegaard Andersen, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
4	Spm. om kommentar til henvendelse af 23/3-12 fra Erik Bertelsen, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
5	Spm. om kommentar til henvendelse af 25/3-12 fra Ole Villadsen, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
6	Spm. om kommentar til henvendelse af 24/3-12 fra Andreas Peters-Lehm, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
7	Spm. om kommentar til henvendelsen af 26/3-12 fra Riet van Dolderen, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
8	Spm. om kommentar til henvendelsen af 26/3-12 fra Knut Bjarne Jørgensen, Vejle, og ministerens svar herpå
9	Spm. om kommentar til henvendelsen af 27/3-12 fra Bent Fomsgaard, Ballerup, og ministerens svar herpå
10	Spm. om kommentar til henvendelsen af 29/3-12 fra Per Ørum Jørgensen, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
11	Spm. om ministeren vil oplyse antallet af biskopper, der er imod udarbejdelsen af ritual, antallet af biskopper, der er betænkelig ved loven men udfører ritual, samt antallet af biskopper der er for loven og udarbejdelsen af ritual, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
12	Spm. om ministeren vil oplyse, med hvilken begrundelse andre personalegrupper end præster ikke er omfattet af lovgivningen om samvittighedsfritstilling, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå

- 13 Spm. om kommentar til henvendelsen af 13/2-12 fra Mirjam Lumholdt på vegne af organister ansat i Folkekirken, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 14 Spm. om kommentar til henvendelsen af 29/3-12 fra Mirjam Lumholdt, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 15 Spm. om ministeren vil oplyse, hvorledes en præst vil stå rent juridisk og ansættelsesmæssigt, hvis han benytter sin samvittighedsfrihed til hverken at vie homoseksuelle eller til at underskrive deres vielsesattest, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 16 Spm. om ministeren vil bekræfte, at i radioens P1 debat fredag den 13. april 2012 tilkendegav ministeren for ligestilling og kirke, at biskopperne stod helt frit til at udforme folkekirkens vielsesritual, og at de kunne aflevere to ritualer, hvis de foretrak dette. Det vil sige: ét for vielse af heteroseksuelle og ét for vielse af homoseksuelle, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 17 Spm. om ministeren, i forlængelse af svar på L 105 spørgsmål 15, vil oplyse antallet af sogne, hvor der kun er en præst, hvorfor denne er kirkebogsførende, og hvor der ikke er en kordegn eller kordegneassistent som præsten kan bemyndige til på præstens vegne at underskrive attester og udskrifter, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 18 Spm. om ministeren, i forlængelse af svar på L 105 spørgsmål 15, vil redegøre for, hvorfor præster, der fritages for at vie et par af samme køn, ikke også bør fritages for de administrative opgaver i forbindelse med vielsen og dermed lade den præst, der gennemfører vielsen, påtage de konkrete attester, hvis sognet ikke har andet personale, som sognepræsten kan bemyndige hertil, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 19 Spm. om det er korrekt forstået, at biskopperne IKKE kan vende tilbage med ét ritual for heteroseksuelle vielser og et andet for homoseksuelle vielser, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 20 Spm. om ministeren mener, at folkekirken med rapporten: »Folkekirken og registreret partnerskab« har taget stilling til ægteskabs indgåelse mellem to personer af samme køn, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 21 Spm. om ministeren vil kommentere udsagnet om, at biskopperne kommer til at udarbejde et ritual til anvendelse ved vielse af par af samme køn under tjenstlig beordring eller tvang, der fremkom fra flere deltagere på høringen den 14. maj 2012 om ægteskabslovgivning for par af samme køn, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 22 Spm. om ministeren vil oplyse, i hvilket omfang – og for hvad - biskopper tidligere har udformet nye ritualer, uden at der har været fuld opbakning hertil fra alle 10 biskopper, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 23 Spm. om ministeren vil oplyse, hvilke konsekvenser et ritual for vielser af par af samme køn vil få for de eksisterende ritualbøger m.m. i

- folkekirken, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 24 Spm. om ministeren vil oplyse, hvor mange danske vielser der har været i det sidste opgjorte kalenderår fordelt på borgerlige vielser, vielser i folkekirken, vielser i frikirker, vielser i anerkendte trossamfund og danske vielser i udlandet, samt hvor mange par der har indgået registreret partnerskab i Danmark, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 25 Spm. om kommentar til henvendelsen af 20/5-12 fra Fællesskabet Kirkelig Fornyelse, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 26 Spm. om kommentar til henvendelsen af 16/5-12 fra Torben Høegh Rask, kolding, til ministeren for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå
- 27 Spm. om ministeren vil oplyse, som opfølgning på svar på L 105 spm. 24, hvor mange danskere der er blevet viet i danske kirker i udlandet, til minister for ligestilling og kirke, og ministerens svar herpå

Bilag 2

Et af udvalgets spørgsmål og ministeren for ligestilling og kirkes svar herpå

Spørgsmål 21:

Spørgsmålet og ministeren for ligestilling og kirkes svar er optrykt efter ønske fra S, RV, SF, EL og LA.

Vil ministeren kommentere udsagnet om, at biskopperne kommer til at udarbejde et ritual til anvendelse ved vielse af par af samme køn under tjenstlig beordring eller tvang, der fremkom fra flere deltagere på høringen den 14. maj 2012 om ægteskabslovgivning for par af samme køn?

Svar:

Jeg har i forbindelse med lovforslagets fremsættelse anmodet biskopperne om at udarbejde ritualer til brug ved henholdsvis kirkelig vielse af to personer af samme køn og kirkelig velsignelse af et ægteskab mellem to personer af samme køn.

Til udvalgets orientering vedlægger jeg mit brev af 14. marts 2012 til biskoppen over Københavns Stift.

Kære Peter Skov-Jakobsen

I dag har jeg fremsat forslag til lov om ændring af lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning (Præsters ret til at undlade at vie to personer af samme køn m.v.).

Social- og integrationsministeren har samtidig fremsat forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab (Ægteskab mellem to personer af samme køn).

Lovforslagene forventes vedtaget inden Folketingets sommerferie sådan, at de nye regler kan træde i kraft 15. juni 2012.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, forudsættes det, at biskopperne udarbejder de nødvendige ritualer til brug ved henholdsvis kirkelig vielse af to personer af samme køn og kirkelig velsignelse af et ægteskab mellem to personer af samme køn.

To biskopper, Lise—Lotte Rebel og Steen Skovsgaard, har tilkendegivet, at de ikke ønsker at medvirke til udarbejdelsen af ritualerne.

På den baggrund og i forlængelse af drøftelserne ved mødet med biskopperne den 8. december 2011 i ministeriet vil jeg bede dig om sammen med de øvrige biskopper at udarbejde ritualer til brug ved henholdsvis kirkelig vielse af to personer af samme køn og kirkelig velsignelse af et ægteskab mellem to personer af samme køn.

I den forbindelse skal jeg anmode om at modtage en indstilling om, hvorvidt ritualerne skal indstilles til autorisation ved kgl. resolution i deres helhed, eller om det alene er dele af ritualerne, som skal indstilles til autorisation ved kgl. resolution. Jeg vil i den forbindelse henvise til de drøftelser, der var i udvalget om folkekirken og registreret partnerskab om dette spørgsmål, ligesom jeg vedlægger et høringssvar over lovforslaget afgivet af provst emeritus Holger Villadsen, hvor der peges på problemstillingen.

Andre høringssvar vedrørende lovforslaget rejser spørgsmålet om en præambel. Jeg skal bede om, at dette spørgsmål også inddrages i biskoppernes overvejelser, og at I afgiver en indstilling herom til mig.

Endelig vil jeg anmode om at blive gjort bekendt med jeres overvejelser om udgivelsen af ritualerne, da det er biskopperne, som står for udgivelsen af Ritualbogen.

Jeg kan oplyse, at ministeriet vil sørge for bekendtgørelsen af de nye autoriserede ritualer i sædvanlig bekendtgørelsesform, jf. bekendtgørelse nr. 841 af 8. oktober 1992 om autorisation af ritualer for dåb, nadver i hjemmet, skriftemål, vielse (bryllup), kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab, jordpåkastelse og kirkeindvielse.

Til orientering vedhæfter jeg lovforslaget som fremsat d.d., høringsnotat, som d.d. er fremsendt til Folketingets Kirkeudvalg, samt Holger Villadsens høringssvar.

Jeg hører meget gerne fra dig, hvis dette brev giver anledning spørgsmål, eller der er andet, du vil drøfte.

De øvrige biskopper modtager kopi af dette brev.

Med venlig hilsen

Manu Sareen